

Historia Wdonis episcopi

valde potēs graniter ifirmaref. z etiā dolore ocu-
lor z dentiū valde torqueret p p̄dicto phifico ho-
norabiles nūcios dirigēs vt ad eū veniret instanē
rogabat. Quib⁹ ille rēdit. ite ego veniā z dñs me⁹
z deus me⁹ curabit eū. Illi aut abierūt. Cūq; p̄fi-
cus morā faceret z medicinā pponēt dux p̄ ipatiē-
tia z dolore clamare cepit. Q̄n veniet ille diabo-
lus. Statimq; sathan formā z habitū illi⁹ phifici
assumēs ad ducem intrauit. Cui dux ait. quare ita
diu tardasti venire. at ille. Ecce p̄sto sum volens tibi
liberē facē qd oibus me inuocātib⁹ z desiderātib⁹
facio. Cui dux. O bone p̄fice si fidef egerit et
me ab egritudine liberaberis honores reponabis
Cui rēdit. Fidē quam oibus fuo tibi fuabo. His
dictis phific⁹ ille fantasticus manib⁹ suis oculos
apiens ducis. q̄s dux p̄ dolore ap̄ire non potuit. et
puluerē quēdā maledictū quē in ore habuit expu-
ens in oculos ducis sufflādo iniecit. Qui p̄tinus
de suis sedib⁹ misfabilit pruperūt. Cūq; p̄nceps i
estimabilī tormēto cruciaret z validissime z horra-
bilif clamaret. demō tanq; medicus p̄ridē quā in
manu tenebat supra pectus ei⁹ cū ingēti fortitudine
p̄iecit. Sicq; aiām ei⁹ ex corpe ei⁹ excussit. sicq;
evanuit. Ad cui⁹ clamorē tota curia z familia cū
strepitu palaciū igredif. z p̄ncipē mortuū rep̄erit
tes luctus ienarrabilis orit. z phific⁹ homicida ab
oibus q̄rit. Et interi ille ver⁹ phific⁹ aduenit. z cū
tanti luctus cām inq̄suisset statī sine oī audētia cō-
p̄hendif. z plagis z iurijs maximis z cōtumelijs
afficif z vincus p̄pedib⁹ in carcerē p̄iecit donec ei
ues delibaret qua morte eū p̄deret. Cū aut demo-
nes aiām ducis ad regionē tenebrarū traheret z ad
quādam puteū pfundissimū de q̄ fetor sulphure⁹ exi-
bat venissent. q̄ ere bullētī plenus erat. z in eo anti-
mā miserā tā p̄cipitare vellent. venerunt angeli vt
eū liberaret. Quib⁹ demō ille q̄ eū in forma medi-
ci necauerat. dixit. Nil iuris in aia hac habebit. in
mult⁹ em̄ mal⁹ iūta ē. Insup me inuocauit z ad eū
venit z fidē quā oibus fuo fuauit ei. Cui angeli. fal-
sa sunt q̄ loq̄ris. q̄n is em̄ p̄re ipatiētia z dolore h̄
dixit. tñ int̄tione te inuocādi nūq; habuit. Cū aut
angeli z demones talia z silia adinuicē dicerēt mu-
tuo litigādo. brūs apls Thomas cū ingēti luce ap-
paruit z oēs in fugā p̄uertit. Solus ille malignus
medic⁹ stetit z audacit cūz ap̄lo disputauit. Apl⁹
ho sursum respexit z ecce tonitru⁹ cū fragore hor-
ribilī improbiū illuz demōnē tā valide pcussit. ac si
oēs mōtes hui⁹s mūdi p̄quassarent. sicq; in bara-
trū putei corruens ad ima descēdit. Tunc sanctus
Thomas dixit. q̄ ceter⁹ fugiētibus tu stare p̄sum-
p̄sisti. iō nunc z in enū torq̄beris. z meis fidelibus
de me p̄sumētib⁹ de cetero nocere non valebis
Tū iubēte ap̄lo aia ad corpus redijt. z q̄ circa horā
primā mortuus fuit. circa horā nonā cūctis vidēti-
bus z ammirātib⁹. imo p̄ gaudio flētib⁹ reuixit.
Et q̄lit eū brūs thomas p̄ merita phifici q̄ in carce-
re tenebat eū de iferno liberasset per ordinē enarra-
uit. Pr̄terea beatus thomas suo thome in angu-
stia existenti apparuit. et triste caput ei⁹ blando
tactu permulcens eumq; cōsolans dixit. Cum cō-
fusione es introductus. cū honore exibis. sicq; dis-
paruit. Cum ergo adducti phificus vocaret. z cum

adesset dux manū ei⁹ osculabat z de ei⁹s iniuria
multū tristabat. Tunc medicus dixit. de⁹ meus et
dñs meus sanet te. Statimq; ita sanus factus est
in toto corpe vt in eo nec vestigiū egritudinis re-
maneret. Tunc oīs qui aderāt deo grās egerunt.
z aplm̄ preconijs extulerūt. Dux ho p̄dictus ad
honorē dei z beati thome apli nobilissimū claustrū
construxit. in quo thomas medicus p̄mus abbas
factus est. qui in bonis opib⁹ deo seruiens z bea-
to thome migravit ad dñm.

Sequit̄ historia Wdonis episcopi saxonie q̄li-
ter z quō sibi successit in episcopatu suo.

Ano domini noningē

gentesimo. xl. Otone tercio imperante.
et ap̄o partinopolim. id est magdeburg
in saxonīa cōstitit factū terribile nimis inauditū
a seculis. Qd factū sic stilo veraci referam vt om-
nibus innotescat quantū malū sit in statu prelato-
nis turpiter viuere. z patrimonij xp̄i. res scz eccle-
sie iniuste distrabere. z scandaloz fetozib⁹ subdi-
tos corrumpere. z moniales deo dicatas ausu teme-
rario violare. In p̄dicta igit̄ vrbe erat scolaria qui-
dam noie Wdo. qui liberalibus studijs insudabat
qui cū esset inerris ingenij. z nihil oīno pficere po-
terat q̄tūcūq; etiā m̄grī verberib⁹ torquebatur.
Quadam vice post enormes plagas scolas exiēs
z ecclesiam maiorē ad honorē sancti Mauricij z so-
cioz ei⁹s magnifice fabricatā introiuit. ibiq; cum
ingenti deuotione se p̄sternēs z regine celi clemē-
tiā z b̄ri Mauricij patrociniū p̄ illuminationē sus-
tingenij iplozauit. Ac sic in p̄ce positus aliquātulū
obdormiuit. Cui p̄tinus mater misericordie appa-
rēs dixit. Audiui orationē tuā z vidī afflictionem
tuā. z ecce non solū scientie munus tibi tribuo. im-
mo etiā post mortē archiep̄i qui nunc p̄est ecclesiaz
p̄ncipis mei mauricij tue fidelitati p̄mendo. quaz
si bene repperis p̄mū grande p̄sequeris. z si male. i
aia z corpe morieris. His dictis virgo disparuit z
iuuenis scolas solito repetiuit. Cūq; ad loquendū
aperuisset os cepit omnes disputādo cōcludere. et
in omni scientia peritissimus apparere. Stupebāt
aut omnes qui eum audiebant dicētes. Vnde hu-
ic tanta est inspirata scientia. Vnde iste est Wdo
qui heri mactabat vt bestia. z ecce hodie p̄bat p̄hi-
lozophus. Post bienniū archiep̄us morit̄ magde-
burg z Wdo a cunctis electus archiep̄s efficitur.
Confirmatus ergo z pallio decoratus aliquātulū
diu bene vixit. Et quia honores mutāt mores ce-
pit p̄cessu tempis p̄siliū matris dei negligere. z p̄-
p̄le salutis immemor esse z voluptatibus deserui-
re. z dilapidare ecclezie facultates. Et non solum se-
culares feminas. s; etiā velatas violare. Insup qd
deterius est ad omniū flagiciozū genera habenas
laxare. Sicq; facta ei⁹s est vita oibus odiosa om-
nibus detestanda. Prochpudor cum multa anno-
rum curricula memoratus episcop⁹ aerē mundū.
q̄ totū suis scelerib⁹ corripisset. z quadam nocte
quandā nigray monialiū abbatissam de regali ce-
nobio quod tunc ostirholtz. nunc vero vallis lilio-
rum dicit̄ cisterciē. secum in lecto haberet. audī-
uit vocem in hec verba terribiliter intonantē. Fac

Historia Vdonis episcopi

finē ludo q̄ lūstī sātīs vdo. **H**is dictis multum cachinnans ficticiū suspicāt. Et mane facto rursus delicijs inuoluit. factiq̄ dur⁹ q̄si lapsi ad pdigi ose vocis p̄minationē minime p̄pungit. Sequēti etiā nocte vocē silem audies h̄ p̄spondēs stultus ille vt antea in sua malicia p̄durat. Nocte igit̄ tertia apud abbatissam p̄fatā cubās cū nephandum opus libidine p̄motionis exercuisset. vox sepe dītra cū ingēti fragore itonuit dicēs. **F**ac finē ludo q̄ lūstī sātīs vdo. **H**ac ḡ voce tercio audita stūpescit aliquantulū igemuit h̄ nō respicit. verū tū tā dānōnī p̄miserit ille coruīnū q̄dez sepe cecinit. h̄ neq̄q̄ ad p̄nie lauac̄ p̄perauit. **M**ira dicitur sum vera tū q̄ si saxonēs apud quos gesta sūt reticē vellēt lapides clamarēt sicut sequētia manifestāt. **P**ost mēses igit̄ tres canonicus quidē ecclesie magdeburgen. **F**rideric⁹ noīe vir etiā multū venerabil⁹ z magne sc̄itatis q̄dā nocte in choro sc̄i mauricij exis z orōnī seruētus instās. deu⁹ p̄ sc̄ā vniuersali ecclesia p̄cabat maxime z attente pro sua sc̄z metropolitana. z vt p̄dītor oīm iust⁹ iudex citi⁹ morbidū caput. vdonē. s. ep̄m p̄ iteritū de medio. aut certe in meli⁹ p̄mutaret. vba pond⁹ habuerūt. **E**t ecce secuta est p̄m⁹ visio nimis horribil⁹. z cunctis mortalib⁹ metuēda. maxie tū rectorib⁹ ecclesie. q̄ gregē dñicū cōmissus p̄cedūt. z mal⁹ exēplis inficiētes p̄cipitāt sepius in infernū. **V**idit ḡ z ecce ventus validus oēs ecclesie lāpades p̄ter extingit. quap̄p̄ timore nimio correptus loco adhesit. steterūt come. vox ē faucib⁹ interclusa. **T**ūc venerūt duo iuuenes duos cereos gestātes z ad altare p̄cedētes. hinc inde iuxta cornua p̄stiterūt. ac totā illā aulā lumie replent. **P**ost q̄s igressi sunt alij duo q̄p̄ vn⁹ tapecia añ altare decēter strauit. alter vō duas antreas cathedras collocant. **P**ost illos alter q̄dā solus venit pugil strēnuus icēdebat euaginatū tenēs gladiū. z stās i medio ecclesie valenter clamabat. **D**ēs sc̄i q̄p̄ reliq̄e hic habent surgite et venite ad iudiciū dei. **H**is dictis apparuit maxia z p̄fulgida multitudo viriūq̄ sexus. **A**lij militari habitu adornati. **A**lij etiā p̄fiscalib⁹ insulis insigniti. **E**t hī oēs choz intrauerūt. **T**ūc etiā apparuerūt duodecim viri religiosi. i quoz medio gradiebat sole splēdidior regio diadematez scepro adoratus. **A**p̄lī vō erāt z dñs ihs x̄ps celi z terre rex. **Q**uē mox vt oēs viderāt deuotissime adorauerūt z supra cathedrā sedē fecerūt. **A**ffuit p̄terea regina celoz luna z stellis clarior quā clarissima turbavir gīnū seq̄bat. **S**c̄i vō oēs dei matrē venerātes geniculāter susceperūt. **C**ui x̄ps mox occurrēs z manū ei⁹ ap̄p̄hēdēs iuxta se venerabil⁹ collocauit. et ecce postremo apparuit sc̄us maurici⁹ dux gl̄ios cū sua legiōe sex milib⁹ sexcētis sexaginta sex. qui vnanimiter se prosternētes adorauerunt dicētes. **E**quissime iudex z p̄dītor seculoz da iudiciū. **H**is dictis surgētes steterūt reuerenter p̄stolātes. **Q**ui b̄tis dñs dixit. **S**c̄io q̄d q̄ritis. **E**t adiecit. **S**i vdonē episcopū. **C**ōtinuo quidā de altatibus abierūt. z miser vdonē de latē abbatisse trahētes miserabiliter adduxerunt. **Q**uē sanctus **M**aurici⁹ seuerius intuens dixit. **D**ñe mī iudica. **E**cce iste. **V**donē episcopus h̄ lupus. non pastor h̄ raptor. ne-

cator z denozator gregis mī. **I**ste etiā est cū domi na n̄ra m̄ tua sc̄iētā donauit. **C**ui hanc ecclesiaz ad honore noīs tui sc̄iōnūq̄ tuoz p̄mēdauit. p̄dicens ei si b̄n regēt vitā p̄bennē habēt. sināt mala mozte in corpe z anima moreret. **I**ste insup ē. q̄ semel admonitus ac itez z tercio se corrigē noluit. z non solū hanc ecclesiā h̄ etiā se z oia sibi p̄missa p̄p̄banando ad n̄bilūz redegit. imo sponas tuas semp z vb̄q̄ turpiter temē violauit. **H**is auditis dñs p̄fidens iudicio. sc̄iōsq̄ respiciēs dixit. **Q**uid vob̄ vīdet de isto. **P**ugil aut supradict⁹ voce magna clamauit dicēs. **R**eus ē mortis. **I**udex vō z omnes sc̄i qui aderant in hanc sentētiā p̄nenerūt z quale genus mortis ille impi⁹ debēt sustinē tractauerūt. **T**ūc iudex ait. caput meruit amittē q̄ sine capite t̄ps p̄sumēdo sordib⁹ cōp̄truit. **Q**uo dīco pugil cōfesti vdoni p̄cepit vt cernicē tenderet. **Q**uod cū vdo fecisset. z pugil gladiū ad sc̄rū eleuasset q̄dam ex eis clamauit dicēs. **C**ōtine manū tuā donec ab eo reliq̄e auferant. **T**ūc quidā cū calice affuit coram vdone stans donec pugil miserrimū hoīs colūm cū pugno valde p̄cussisset. **E**t ecce post quēlibet sc̄rū z pulsū hostia polluta p̄ os episcopi extens in calicē cornit. q̄s oēs ille reuerēter suscipiēs dīlīgētissime lauit. z sup altare in calice ponēs cūz sua turba decēter inclinauit. abijt z recessit. **P**ost h̄ miserabilē **V**donē pugil sepe dīctus aggrediens decollauit. **S**icq̄ tota ista p̄gregatio sc̄iōz disparuit. **C**anonicus aut supradict⁹ iustus q̄ h̄ vidit. non in somnis h̄ aptis oculis stupēs z tremēs z lumen in c̄s̄pta repiens oēs ecclesie lāpades parit reaccendit. **C**ūq̄ adhuc de facto dubi⁹ z anxius secū miraret. tandē reassumpta audacia ad locū iudicij paululū p̄cessit. vidit calicē cū hostijs i altari. z caput a trūco longi⁹ p̄lectū. nec nō paup̄mētū sanguie mafactū. **C**ūq̄ quātū poterat exclamaret z diceret. **D**riste spectaculū. o grāde miraculū. o de tremēdū iudiciū. o quātū horrendū est incidere i manus dei vīuētis. **N**ā q̄s dīu vt p̄uertant tolerat non cōuersos diuini damnat. **P**ost hoc omnes ecclesie ianuas obserauit z nullū omnino ingredi p̄mittēs donec sole tam oro omnes potiores vrbe clericos z laicos conuocat. **T**ūc ianuis reuerat seuerissimam dei vltionē. **V**donē videlicet episcopū i suo sanguine tabefactū oibus ostendit. **E**t tūc que audierat z viderat p̄ ordinē enarrauit. **E**adē vero die quidā ex capellānis suis noīe **B**rūno cum legatio nem sibi p̄missam pegisset partinopolim cōtinuo famulis lōge ante se p̄cedentibus studuit remeare. **I**nterim graui oppressus somno arborē quandaz vmbrosam vidēs de equo descendit. z frenū fortiter ad brachiū ligans paululū requeuit. **E**t ecce ingens globus spiritūū immūdoz cum tubis z timpanis cū gladiis z fustibus. cū lanceis z securibus ad eundē locum gradu cōcīto p̄perabāt. **C**ūq̄ omnes p̄uenissent vni ex eis q̄ p̄nceps videbat quia erat statura p̄cerior z vultu terribilior solū constituentes desuper posterunt sine mora. **A**lter clamans z cachinnās z tripudians eminus apparuit. de quo quidam velociores aliquis celi precesserunt z fortiter clamauerunt. **D**ate locum date locū. ecce p̄nceps vdo noster charissimus appropinquat. **H**is

De Natiuitate domini

dictis satellites sathane miseram vdonis animam in effigie corporali cathena ignea a collo pstricta ad summum principem pduerunt. Cui sathan primus assurrexit saturas eum vbiis pacificis in dolo. Bene inquit venisti o princeps et fautor et dilator regni nri. Ecce pati sumus tibi et oibus fidelibus nris p meritis vris reddere rationem. Cum vdo obmutesceret sathan assistentibus ait. Fatigatus est iste nri dilectus huc veniendo. et ideo placet ut psolet. date ei manducare. Illo autem renuente et caput auerente. crudeles ministri eius bufones et spentes violenter impesserunt. et liquoris sulphurei postmodum infuderunt. Ad huc illo non loquere sathan precepit dicere. Ad balneum deducatur. et post horam sileo reducat. Et ecce non pcul erat pte coopculu huius. q ablato flama vorax rscq ad celum erupebat q non solum arbores et mores et lapides imo etiam aq iuxta manant velut stipula psume bat. In que infelicem illavdonis aiam precipitauerunt et postmodum extrahentes in modum ferri cadentis rotas ignea suo principi demulerunt. Qui sbrides ait. Nonne balneum suauit habuisti o princeps. Tunc vdo dam natu se oino videns cepit blasphemare et dicere. Maledictus sathan tu et ois familia tua et ois impiu mu. Maledictus deus q me creauit. maledicta terra q me portauit. maledicti gentes qui me genuerunt. et maledicta omnis creatura in celo et in terra. Tunc oes demones vna cum principe suo ceperunt manibus plaudere et dicere. Vere dignus est iste manere nobiscum q p optie scit officiu nrm. instat q nunc ad principalem scolam dñatorum ut videat audiat sentiat et discat aplius. indeq non exeat in secula seculorum. Dixit vba finierat et ecce vnanimiter i odiosam illam creaturam irruerunt eaq ipetuose i tartareu illu baratz iaciendo imerse runt ac si celum et terra et oes mores mundi huius adinuicem qterent. Capellanus autem ille pdicus hec oia in somnis videns et audies timuit vehemeter. tunc princeps tenebrarum digito eum ostendens dixit. Videte ne fugiat clericus ille q nos aspexit q sp asstitit malo nri suorum coopator cōscius et defensor. q sic fuit fautor culpe. sic sit pteps et vndicte. Iocq ad illu pteu ad dñm suu dmergat. Quo dicto cum demones eum rape vellēt et ipe effugē conaret repete a somno exiliēs euigilauit. sicq equus territ radu hinc inde saliebat et cursitabat miseru trahēs hoiem donec a sua iuctura ei brachiū penitus soluebat. difficul tū equū ascendēs partinopoli venit. et mox vdo dñm suu mortuū esse pgnouit. visionē visioni. terrorem terrori. iudiciū iudicio. pdigiu pdigio cumulauit et oia q i via sibi acciderāt queq viderat et audierat patefecit. ostendens a sua ppage brachiū auulsu. et repentinā canicie in argumentū vitæ. Cives igitur vidētes et audientes h horribile et insolitū dei iudiciū vehemeter timuerunt. et cadaver ignobile pcul ab vrbe in paludē iactauerunt. Quod bestie infernales cum plausibus et canticis. i. cantibus laudis p rihus exceperunt. et huc illucq trahendo morib⁹ discerpserunt. et ruricolos iuxta habitantes varijs terroribus multotiens affecerunt. Tandē consilio inito glebam illā maledictam de palude extrahentes cōbuserunt. et pulueres et cineres in albeam p secerunt. Qtra res tunc omnes ut ferē pisces sui gurgitem relinquentes oceanum adierunt donec

letanijs et ieiunijs placatis iam dñs post decenti um vix tandē redierūt. Pustus horridi pdigij memoria iugiter p oculis sup pavimentis marmoreum candidum et politum in decollatione vdonis cruor est. qui tā indelibiliter adheret pavimēto ut de essentia marmoris esse quodāmodo videat. super locū illum vbi decollatio facta ē semp tapecia iacent. et sup electos episcopos. Te deū laudamus canit. et iuxta more collocant ibi ad orationē pro sternēdo ut vidētes sibi caueāt ne forte pereant sic ille. Ad dñm vdo factū est istud ad terrore episcoporum illi ecclesie et oim inuitū prelatoz ut audientes cō tremiscant lese maiestatis terribile iudiciū et seuerissimam ultionem.

De natiuitate dñi nri ihu xpi Sermo. xviij.

Euangeliso vobis gaudium magnū qd erit oī populo. qz natus ē vobis hodie saluator. Lu. ij. c. et legit in hac nocte p euangelicali officio. **T**hema. Sole oriēte ipe estualis aues locundant et simphonizāt. signāter mūde. h imunde tristat. Spūalr sic hodie illuxit et ortus ē sol iusticie xps deus nri. De q Malach. vi. Dicit vob timētibus deū sol iusticie. q oēs boni et veri xpsani hodie debent letari. qz canit ecclesia. Dies ē leticie in ortu regali. Reuera leticie. qz dicit Ber. i finone hodierno Gaudeāt hodie esurientes. qz māna de celo descendit. gaudeāt sitiētes qz de vinca celi viuz vā erupit vīnū gfe prestās. Gaudeāt egrotātes. qz hodie oleū effusū ē sanans vulnera egrotantiū. Gaudeāt morietes. qz hodie vita nata ē in mundū. Gaudeāt leprosi peccantes qz hodie piz sons in ablutionē pizoz. Gaudeāt et letent hodie celi. qz redibit capta pda. Exultet terra. qz hodie datus ē ei heres. Iubilēt angeli. qz hodie venit repator rāne. Gaudeāt iusti. qz gfa et veritas hodie orta est. Gaudeāt peccatores. quia hodie venit medicus vulnera peccatoz sanans. **I**o Leo papa in sermone hodierno. Non est phaslocum esse tristitie. vbi natalis est vite. Nam hodie adimpletum est desideriu antiquoz patruz. quia venit per incarnationē quem diu affectabant. pro ut dicit Ber. in hodierno sermone. Quid tam necessariū perditis. quid tam optabile miseris. quid tam vile desperatis. nil ita necessariū est perditis sicut redemptio. nil ita optabile miseris sicut consolatio. nil ita necessariū desperatis. qz redemptio liberatio et saluatio. **P**rodo hodie venit nostra redemptio. nostra cōsolatio. nostra saluatio. de quo angelus dixit Mat. j. Ipe saluū faciet populum suū a peccatis eoz. Idcirco merito est gaudendum De quo thema. euangeliso vobis gaudium magnum. **I**n verbis premisis duo innuunt. Primo innuit annuntiatio magne alacritatis. ibi. euangeliso vobis. Secundo subiungit eius ratio. que est benedicte natiuitatis. ibi. quia natus est vobis hodie saluator. **D**e primo dicit. euangeliso vobis gaudium magnū. Reuera magnum. de quo Ber. Magnū presentis festiuitatis est gaudium quia prius replet celum qz terram. Nam hodie natus est qui obiectum est felicitatis eterne. per quē celum empyreū erat illustrandū. Ideo multumdo